

HET VLIJPKARK VOLKSTUINEN

Het Vlijpark, Natuurlijk Tuinieren 2014 – 2018 Dordrecht, 16 januari 2018

Inleiding

In 2007 zette Het Vlijpark haar eerste stappen richting het AVVN Keurmerk Natuurlijk Tuinieren. In de loop der jaren toonden steeds meer tuinders belangstelling voor natuurlijk tuinieren en zij brachten dit zowel op de eigen tuin als elders binnen de vereniging in de praktijk. Inmiddels zijn we de trotse bezitters van vier stippen en het Internationaal diploma. Voor veel tuinders betekent tuinieren eigenlijk altijd natuurlijk tuinieren. Samen met duurzaamheid, hergebruik en zorg voor de aarde, mag natuurlijk tuinieren zich verheugen in de warme belangstelling van veel van onze tuinders. En nu staan we voor de herbeoordeling van 2018. Met dit document bieden we de keurders een overzicht aan van de activiteiten die plaats hebben gevonden tussen medio 2014 en heden. We wensen hen veel leesplezier.

De vereniging

De verenigingsstructuur kent meerdere commissies die het hart vormen van de vereniging. Commissieleden ontplooiën initiatieven en voeren verzoeken van bestuur en leden uit. Het bestuur organiseert jaarlijks een breed overleg met de coördinatoren om dwarsverbanden te verstevigen teneinde de samenwerking te bevorderen. De commissies maken jaarplannen en begrotingen en leggen daarvoor ieder jaar verantwoording af.

Sinds voorjaar 2016 is er een nagenoeg nieuw bestuur aangetreden. Om een goede start te maken inventariseerden zij via een SWOT analyse de sterkten, zwaktes, kansen en bedreigingen van zowel de vereniging als het bestuur. Transparantie en vertrouwen zijn de komende jaren sleutelwoorden voor dit nieuwe bestuur.

In 2015 werd besloten om het gebied rond de parkeerplaats opnieuw in te richten. Er kwam een plan met ruimte voor een glazen kweekkas, een vaste plantenborder, een grotere kruidentuin, de verplaatsing van de fietsenstalling, de uitbreiding van bessenstruiken voor vogels, het verwijderen van hekwerk en het planten van een natuurlijke afscheiding bij de ingang van het park. De glazen kweekkas is opgebouwd met gebruikte materialen en via de dakgoten stroomt hemelwater in drie 1000 liter vaten. Deze zijn door vrijwilligers op duurzame wijze ingepakt om de vorming van legionella te voorkomen.

De vereniging denkt bij haar aankopen en aangaan van projecten aan duurzaamheid. Kan het energievriendelijk en valt er iets te leren? Zo werd in 2016 aan de MBO afdeling bouwtechniek van het Zadkine College gevraagd of zij een onderhoudsplan wilden maken voor de opstallen op ons park. Met het gepresenteerde rapport, welke was voorzien van duidelijke werkinstructies, kunnen onze vrijwilligers aan de slag om ervoor te zorgen dat de opstallen voor de komende 20 jaar in goede staat blijven.

Vanwege de bredere interesse voor natuurlijk tuinieren heeft de taxatiecommissie tuinen de bestaande manier van het taxeren van tuinen tegen het licht gehouden en vernieuwd. Nu kijken de taxateurs bij de beoordeling meer naar de diversiteit in de tuinen, de verzorging van de planten, de verzorging van de aarde, de opzet van de tuin en de voorzieningen die er zijn voor dieren zoals vogels, vlinders en insecten.

Communicatie, intern en extern

Alle activiteiten van de vereniging worden intensief ondersteund met communicatie, zowel in- als extern. Daarmee leveren we een belangrijke bijdrage aan de positieve bekendheid van het Vlijpark in de stad. De vernieuwde en herkenbare huisstijl is inmiddels overal doorgevoerd en op alle informatiedragers verwerkt. Op de website verschijnen verslaglegging en aantrekkelijke foto's van alle Vlijpark-bedrijvigheden en worden relevante Dordtse en landelijke artikelen geplaatst. Er is een wachtlijst van circa 30 kandidaat-leden en we tellen circa 200 – 300 bezoekers tijdens onze veelzijdige en gezellige fairs die twee keer per jaar worden georganiseerd. De digitale informatievoorziening dmv de website wordt in 2018 up-to-date gemaakt voor meerdere platforms, zoals smartphone.

Hergebruik

Hergebruik, duurzaamheid, circulaire economie ... gewoon niets erin en niets eruit. Veel afvalstoffen krijgen een tweede leven in de vorm van een grondstof voor een nieuw product. Op het Vlijpark is dat de gewoonste zaak van de wereld: de compostverwerking, wormenkweek, opvangen hemelwater, brandnetelgier brouwen, meubels maken van gekapt hout, zaden verzamelen, de LET's ruilwinkel, zadenbieb.

Het proces van het maken van compost is de laatste jaren verbeterd. Vrijwilligers letten nauwkeurig op bij het opbouwen van de composthoop om voldoende afwisseling tussen groen (voeding) en bruin (zuurstof) te krijgen. Met de hakselaar wordt grof groenmateriaal verkleind en takken worden versnipperd. De vrijwilligers stellen met een zaaibakje tuinkers vast of de compost rijp genoeg is om aan de tuinders uit te leveren. De drie compostvakken worden jaarlijks omgezet en op de juiste wijze afgedekt. Een compostmeester van Vlaco (België) heeft medio 2017 een workshop composteren verzorgd voor de vrijwilligers van de compostverwerking en het wormenhotel. Qua theorie is onze kennis bijgespijkerd, maar we kregen ook het compliment dat de compostverwerking en het wormenhotel in prima staat verkeren en uitstekende bodemverbeteraars leveren.

Keukenafval van groenten en fruit, koffiedrab, theezakjes, uitgebloeide bloemen is voedsel voor compostwormen. Deze wormen zetten dit voedsel om in compost en percolaat. De compost is een bodemverbeteraar voor de tuin en het percolaat is (in verdunde vorm) een uitstekende meststof voor (kamer) planten. Het Vlijpark heeft een gezamenlijke wormenkweek waar ruim tien tuinders hun keukenafval aan leveren.

Algemeen groen

De meewerkend voorvrouwen en – mannen zetten zich in om de tuinploegen zoveel mogelijk te betrekken bij het algemeen groen. Voorafgaand aan een tuinbeurt sturen ze een infobulletin naar hun tuinploeg om ze bij te praten, te vertellen wat op het programma staat en waarom.

Begin 2015 startte een vierde tuinploeg die zich ging bezighouden met een aantal op natuurlijk tuinieren betrekking hebbende elementen zoals de paddenpoel, wadi, wilde bloemenstroken, insectenmuur, kopse kanten van de sloten, vogel- en vleermuizenkasten en het inrichten van een ijsvogelspotplek. Hier is ook de kindertuinbeurt geïntroduceerd: kinderen doen mee met specifiek voor hen geselecteerde klussen.

Het maabeleid op de tuin is gerelateerd aan de functie van het betreffende grasveld. Zo wordt het grasveld op natuurspeelplaats De Kleine Vlij veelvuldig gebruikt voor balspelen en picknick. Dit grasveld wordt in de zomer wekelijks gemaaid. De grasstroken rond de paddenpoel zijn bestemd voor amfibieën en worden een- tot tweemaal per jaar met de zeis gemaaid. In de grasstroken langs het Tuinpad staan vruchtbomen, botanische rozen, wilde bloemenveldjes en zitbanken. Hier wordt ca vier keer per jaar gemaaid.

De paddenpoel en wadi krijgen jaarlijks een flinke onderhoudsbeurt. De diversiteit aan planten in en rond de paddenpoel is verbeterd en rond de paddenpoel is een wandelpad aangelegd. Het amfibieënhotel en de insectenmuur zijn volledig gerenoveerd. Vanuit de pomp bovenop de wadi stroomt dagelijks enkele uren water de paddenpoel in.

De kopse kanten van de sloten worden niet gemaaid. Er groeit onder andere lisdodde, gele lis, grote kattenstaart en brandnetel. Langs het talud naast de compostverwerking wordt de lange strook brandnetels ongemoeid gelaten, behalve voor het maken van brandnetelgier.

In het bosje achter de compostverwerking hangt een valkenkast, geschonken door het IVN. In dit bosje is tevens een ijsvogelspotplek ingericht en langs het talud is een flinke takkenril gebouwd.

In de Vlindertuin werkt men onverminderd door aan het onderhouden en uitbreiden van de soorten bloemen en struiken die een waard- of nectarfunctie hebben voor vlinders. Er is tevens veel oog voor een mooie en evenwichtige aanleg van de tuin. Bij de ingang van de Vlindertuin staat een door tuinders ontworpen en gemaakt schaaap waar allerlei voorzieningen voor insecten in zijn aangebracht.

Het algemeen groen rond de ingang van het park vormt het visitekaartje van ons park. Er bloeien nagenoeg het hele jaar door veel verschillende bloemen, bloembollen en struiken. De strook onder de bomen vraagt specifieke aandacht en kennis van de tuinders, welke mooie resultaten oplevert.

Naast de ingang is tegen het hek een rij vuurdoorns aangeplant. Dit is belangrijk voor de vogels om te foerageren en te schuilen. Op termijn zal deze haag een natuurlijke afscheiding vormen tussen het park en de openbare weg.

Er zijn drie imkers die hun bijenkasten verzorgen achter de kantine.

Jaarlijks worden in het heel vroege voorjaar alle vogel- en vleermuiskasten schoongemaakt. De vleermuiskasten zijn aan vervanging toe, in 2018 maken vrijwilligers nieuwe vleermuiskasten.

Achter natuurspeelplaats De Kleine Vlij ligt een pompoenveld. De pompoenen groeien gezamenlijk op met bonen en maïs. Alle pompoenen zijn eetbaar en zijn te bewonderen en aan te schaffen tijdens de Herfstfair.

Alle bomen en struiken op het park zijn geïnventariseerd en in kaart gebracht. De eenjarigen en vaste planten in het algemeen groen zijn opgekweekt in de kweekkas. In het kader van duurzaamheid richten de vrijwilligers in de kweekkas zich in toenemende mate op het opkweken van vaste planten. De eenjarigen verdwijnen niet, er zal altijd een mooie collectie opgekweekt worden.

Een grote zorg op ons park is de essentaksterfte die aangetroffen is in alle elf essen. Met behulp van een hovenier wordt de ziekte gefaseerd aangepakt. De

twee meest aangetaste essen zijn gekapt en van de overige worden de dode takken gesnoeid. Iedere vijf jaar zal bekeken worden of een es gekapt moet worden en ten aanzien van heraanplant van bomen kiezen we voor zo groot mogelijke diversiteit. Bij de vervanging van acaciabollen is gekozen voor het aanplanten van vruchtbomen van oude rassen.

Eind 2014 beëindigde GGZ instelling Yulius het project waarbij jongeren uit een zorgtraject arbeidsmatige dagbesteding uitvoerden op het Vlijpark. Economische keuzes lagen hieraan ten grondslag. Medio 2014 bleek continuering van In 't Echt niet mogelijk vanwege de afwezigheid van opvolging door vrijwilligers.

Vrijwilligers

Vrijwilligers zijn onmisbaar in een vereniging. Om ze te behouden zijn een goede sfeer, waardering en eigen verantwoording onmisbaar. Voor het bestuur zijn dit belangrijke aandachtspunten. Eind 2016 ontvingen alle tuinders een strippenkaart met 10 strippen, te besteden in de kantine of in de kweekkas. In 2015, 2016 en 2017 deed de vereniging mee met NL Doet. Vrijwilligers, zowel tuinders als externen, hebben zich ingezet voor het maken van zitbanken van een gekapte es, timmeren van een rolstoelgarage, aanleggen van hemelwaterafvoer, schoonmaken van tuinmeubilair, planten van voorjaarsbloeiers, uitvoeren van onderhoudsklussen en voorjaars schoonmaakwerk. In 2018 doet de vereniging weer mee. Heel Dordrecht Doet was een project van de gemeente Dordrecht: ambtenaren boden aan om vrijwilligerswerk voor onze vereniging te doen. Samen met vrijwilligers van de tuin hebben ze het toegangshek geschilderd en vaste planten gezaaid in de kweekkas.

Workshops en cursussen

Er valt veel te leren in het Vlijpark, zowel voor tuinders als voor belangstellenden. Er is veel animo, gemiddeld tellen we 20 tot 40 aanwezigen.

Cursussen en workshops die in eigen beheer werden georganiseerd:

- Zelf brandnetelgier maken
- Hoe zet ik een wormenkweek op
- Meerdaagse cursus ecologisch moestuinieren
- Zelf thee maken
- Zelf likeur maken met fruit uit de tuin
- Rondleiding over het park natuurlijk tuinieren
- Nachtvliindertelling
- Vogelconcert en herkennen van vogelgeluiden (2018)
- Tuinvogeltelling

Cursussen en workshops die door externen werden georganiseerd:

- Composteren, Roger Bogaers, composteermeester van Vlaco België
- De eetbare siertuin, Max de moestuinman
- Invasieve soorten, Jacques van der Neut, boswachter in de Biesbosch
- Lokale voedselketens, Maarten Bouten, initiatiefnemer Rechtstreeks
- Zon op andermans Dak, Arnoud Offermans, projectleider Drechtse Stromen
- Gezond ecologisch tuinieren, Janneke Tops van Velt
- Bodemvoedselweb, Marc Siepman van Humisme

De kasvrijwilligers organiseren in het vroege voorjaar voor vrijwilligers in de Drechtsteden de cursus ecologisch moestuinieren. Het Vrijwilligershuis

Drechtsteden zorgt voor de werving. Gedurende vier zaterdagochtenden zaaien, verzorgen en verspenen de cursisten groenten, kruiden en eetbare bloemen. Iedere bijeenkomst start met een uurtje theorie. De cursisten gaan naar huis met de door ons zelf samengestelde notities 'Ecologisch moestuinieren' en 'Zelf planten kweken' en een flinke hoeveelheid zelf opgekweekte jonge planten. Naast het opkweken van sla en boontjes, biedt de natuur nog vele andere en vaak relatief onbekende groenten en kruiden voor een gezonde maaltijd. Kennis op dit gebied is op onze tuin aanwezig en wordt gedeeld met bezoekers en tuinders tijdens fairs en andere bijeenkomsten. Er is een serie aantrekkelijke receptenkaarten vervaardigd. Samen met de drukbezochte proeverijen tijdens de Fairs is de overdracht van deze kennis voor iedereen een belevenis! Commissieleden en bestuursleden investeerden tevens in hun kennis door het volgen van AVVN-workshops bij het AVVN, zoals verenigingsrecht en taxeren van huisjes. De coördinator Groen neemt in 2018 deel aan de Groene basiscursus van het IVN.

Een plek in de samenleving

De vereniging wil haar kennis delen en anderen mee laten genieten van alles wat het park en de vereniging bieden. Dat doen we op verschillende manieren. In de zomermaanden is het park dagelijks tussen 8 en 20 uur vrij toegankelijk. Onze cursussen en workshops staan open voor alle Drechtstedelingen en er wordt veel moeite gedaan om de Fairs onder de aandacht te brengen in de stad. De 'oude' tunnelkas is geschonken aan het project Groeituinen en de Sociale Moestuin Papendrecht ontvingen veel verschillende zaden voor hun Vlinderproject. Onze vrijwilligers organiseren activiteiten tijdens NL Doet, de maand van de duurzaamheid en de week van de invasieve soorten. Scholieren, studenten en maatschappelijke stage leerlingen vinden op het Vlijpark gewaardeerde werkervaringsplekken. We verwelkomden afgevaardigden uit Bamenda (Afrika) van de Stedenband Dordrecht en wisselden met hen kennis uit over natuurlijk tuinieren. Stadslandbouwers, voedselbos-ontwikkelaars, tuinclubs, IVN, KNNV, ouderen uit verzorgingshuizen, gemeenteraadsleden, politieke partijen en het Cirkellab voor circulaire economie kwamen bij ons op bezoek. En last but not least ontvingen we wethouder R. van der Linden om het internationaal diploma officieel uit te reiken.

De winkel

Tuinders kunnen op het Vlijpark voor veel artikelen terecht. Het gaat in veel gevallen om producten die zijn gemaakt uit 'afval'. Prachtige compost, percolaat van wormenkweek, tweedehands tuingerelateerde artikelen in de LET's ruilwinkel, in de kas opgekweekte groenten/eenjarigen/tweejarigen/vaste planten, biologische potgrond, ecologische schoonmaakartikelen en gasflessen. De zakken bemeste tuinaarde zijn begin 2017 uit de verkoop gehaald. ¹¹_{SEP} Van maart tot oktober is de kweekkas op zaterdagochtend geopend. De planten worden opgekweekt met zelf gewonnen of geruilde zaden (uitgezonderd de groentezaden) en gezaaid en verspeend in biologische potgrond. Voorwaarde voor de keuze van de zaden is de toegevoegde waarde voor bijen, hommels, vlinders en insecten. Een flinke diversiteit aan zelf gewonnen zaden is voor de tuinders beschikbaar in de zadenbieb. Naast de aanschaf van jonge planten, vormt de kweekkas een informatiepunt voor grote en kleine tuinvragen.

De plannen

Een werkgroep presenteert in het voorjaar van 2018 een duurzaamheidsplan. Centrale vragen zijn het verminderen van het energieverbruik en de keuze voor schonere energie.

In het voorjaar van 2018 willen we beginnen met het beschrijven van de dieren en planten op ons park teneinde de onderlinge samenhang tussen mens, dier en plant in beeld te brengen.